

П.Б. Теліш, В.В. Дерев'яний РЕКРЕАЦІЙНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛІСІВ СКИБОВИХ ГОРГАН	323
Я.В. Кульчицький ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ЯК КАТЕГОРІЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ	326
М.І. Швець РОЛЬ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ ЛІСОВИМИ РЕСУРСАМИ	331
С.Є. Дяків ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ "ГАЛСІЛЬЛІСУ" У ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	334
М.Б. Лаврів СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	338
А.В. Шлапак ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ДЕНДРОЛОГІЧНОГО ПАРКУ "СОФІЇВКА" НАН УКРАЇНИ	346
ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ	350

І. ЛІСОЗНАВСТВО І ЛІСІВНИЦТВО

УДК 630*23

А.М. Дейнека – ДЛГО "Львівліс"

ДИНАМІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ЛЬВІВЩИНИ

Розглядаються питання переведення лісового господарства Львівщини на принципи сталого розвитку, окреслено основні заходи щодо його оптимізації: інтенсифікація робіт із створення та розширення лісонасінної бази основних лісоутворюючих порід; покращення вікового і породного складу лісів; проведення лісопатологічних обстежень та ін.

А.М. Deyneka – SFEA "Lvivlis", Lviv

Dynamics and tendency of forestry development in Lviv region

There are considered questions about transferring Lviv forestry on principles of sustainable development. There are shown the main optimization actions: work intensification of creation and widening of main seed base; improve of age and breed forest structure; making Pathological analysis of forests and so on.

Лісове господарство – галузь виробництва, яка займається відтворенням та підвищенням продуктивності лісів, охороною їх від різних пошкоджень, а також організацією, впорядкуванням і використанням лісових ресурсів. Головним завданням лісового господарства є організація раціонального використання лісових ресурсів для задоволення потреб народного господарства у деревині та іншій лісовій продукції, збереження лісів як найважливішого компонента біосфери, використання, охорона і відтворення мисливської фауни.

Об'єктом діяльності лісового господарства є лісовий фонд. За останні тисячоліття площа лісів на території області різко скоротилася. Так, на початку I тисячоліття н.е. фактично вся територія області була зайнята лісами, а вже в XV ст. лісистість становила приблизно 46 %, в кінці XVI ст. – 43 %, в кінці XVIII ст. – 40 %, на початку XX ст. – 23 %. Така сама тенденція відзначалась і в Карпатах. Так, Стрийсько-Сянська Верховина (Турківський, Сколівський райони) в XV ст. була суцільно вкрита лісовою рослинністю, а у 1787 р. – частка лісистості понизилась до 54,2 %. Відбувалось також пониження верхньої межі лісу: якщо у період голоцену (пр. 10 тис. років тому) верхня межа лісу сягала висоти 1750-1800 м, то на сьогодні вона сягає 1200-1400 м.[1].

За даний період також змінився породний склад лісів. На початку XIII ст. в регіоні переважали дубово-букові, ялицеві, соснові ліси із значними масивами липи, в'яза, клена, ясена. Значними були площі тисових лісів. Зараз ситуація змінилася. Від тисових лісів залишились поодинокі дерева. Причиною цього були використання найцінніших твердолистяних порід для виробництва поташу, кораблебудування, дубильних речовин, а також поява та зростання кількості населених пунктів. Крім того, Австро-Угорський уряд у 1882 р. [1] прийняв рішення про заміну букових насаджень смерековими, що призвело до різкого зменшення таких цінних порід як бук, явір, ільм і ясен.

Не краща ситуація спостерігалася протягом ХХ ст. Великої шкоди лісовому господарству області було завдано двома світовими війнами – хижацьким винищенням лісів як у період окупації Галичини Польщею, так і в часи СРСР. Так, лісистість області за 10 років (з 1945 по 1955 рр.) зменшилася майже на 1 % з 24,9 % до 24,0 % і навіть у 1965 р. вона не сягнула післявоєнного рівня 24,8 % [1].

На період здобуття Україною незалежності загальна площа лісового фонду області становила 681 тис. га, або 31,2 % території: в тому числі під лісом – 427,5 тис. га (19,6 %) [3], лісистість становила 26,3 %. За останні 10 років лісистість області зазнала певних змін. Динаміка лісового фонду Львівщини за даними ДЛГО "Львівліс" та статистичних матеріалів [3] представлена в табл. 1.

Табл. 1. Динаміка лісового фонду Львівщини (тис. га)*

Показники	роки						
	1991	1993	1995	1997	1999	2000	2001
Площа лісів, тис. га	643,1	677,4	683,9	689,9	689,9	689,9	
У т. ч. по ДЛГО "Львівліс"	471,3	471,3	471,3	470,8	470,8	478,2	478,2

Аналізуючи показники лісистості, можна зробити висновок, що загальна лісопокрита площа протягом 1991-93 рр. значно збільшилася (на 34,3 тис. га), а до 1997 р. вона зросла ще на 12,5 тис. га. Дещо інша ситуація простежувалась із динамікою лісових площ, підпорядкованих ДЛГО "Львівліс". Площа лісового фонду не змінювалась протягом 5 років (з 1991 по 1995 рр.), спостерігалася незначне скорочення з 1996 по 1999 рр. та істотний приріст у 2000 р. (на 7,4 тис. га), що свідчить про позитивні тенденції у лісодовідновленні.

Ліси на території області розташовані нерівномірно (табл. 2). Основна частина лісопокритої площі припадає на гірські райони Карпат, а також Розточчя, Гологори, Мале Полісся. Найбільші масиви лісів зосереджені у Сколівському (104,8 тис. га), Турківському (68,0), Старосамбірському (55,3), Яворівському (52,0) та Дрогобицькому (47,6) районах. Невеликі площі ліси займають в Городоцькому (9,4 тис. га), Самбірському (12,0), Пустомитівському (16,5) та Жидачівському (18,5) районах (табл. 2).

За відсотком лісопокритої площі найбільш залісненими є Сколівський (69,9 %), Турківський (56,7 %) та Старосамбірський (46,1 %) райони. Серед рівнинних районів слід зазначити Яворівський (37,1 %), Бродівський (32,6 %) та Перемишлянський (31,8 %) райони. Найменш лісистими є Самбірський (13,3 %), Городоцький (13,4 %) та Пустомитівський (16,5 %) райони, тобто рівнинні та передгірні райони, що пов'язано із давнім освоєнням даних територій та високою щільністю населення.

Лісопокрита площа районів за період 1991-2000 рр. мала тенденцію до збільшення. Найбільші темпи зростання простежувались в Турківському (6,4 %), Старосамбірському (4,5 %), Стрийському (3,0 %), Жидачівському (2,6 %) та Дрогобицькому (2,4 %) районах. Фактично не змінилася площа лісів в Буському (20063 і 20600 га), Мостиському (16095 і 16697 га), Самбірському (11228 і 11995 га) районах. В Яворівському районі лісопокрита площа за цей період скоротилася на 0,3 %.

Табл. 2. Розподіл лісів за адміністративними районами Львівської області

Райони	Площа району (тис. км ²)	Площа лісів									
		1991		1993		1995		1997		1999	
		(тис.га)	%	(тис.га)	%	(тис.га)	%	(тис.га)	%	(тис.га)	%
Бродівський	1,2	37874	31,5	39351	32,8	39410	32,8	39101	32,6	39115	32,6
Буський	0,9	20063	22,3	20568	22,9	20569	22,9	20544	22,8	20508	22,8
Городоцький	0,7	8664	12,4	9309	13,3	9339	13,3	9367	13,4	9368	13,4
Дрогобицький	1,2	44719	37,3	47789	39,8	47473	39,6	47620	39,7	47548	39,7
Жидачівський	1,0	15866	15,9	18569	18,6	18537	18,6	18504	18,5	18506	18,5
Жовківський	1,3	31110	23,9	32174	24,8	32412	24,8	32576	25,1	32576	25,1
Золочівський	1,1	25057	22,8	25428	23,1	25642	23,3	25791	23,5	25751	23,5
Кам'яно-Бузький	0,9	16703	18,6	17581	19,6	17692	19,7	17658	19,7	17756	19,8
Миколаївський	0,7	18850	27,0	19325	27,6	19084	27,3	19282	27,6	19295	27,6
Мостиський	0,9	16095	17,9	16578	18,4	16563	18,4	16563	18,4	16697	18,6
Перемишлянський	0,9	27224	30,2	28126	31,2	28216	31,9	28407	31,6	28582	31,8
Пустомитівський	1,0	15190	15,2	16556	16,6	16565	16,6	16385	16,4	16450	16,5
Радехівський	1,1	29758	27,1	30251	27,5	3250	27,5	30264	27,5	30333	27,6
Самбірський	0,9	11228	12,4	11998	13,3	11991	13,3	11995	13,3	11995	13,3
Сколівський	1,5	101648	67,8	104407	69,6	104409	69,6	104428	69,9	104790	69,9
Сокальський	1,6	34732	21,7	35873	22,4	35894	22,4	35984	22,5	36026	22,5
Старосамбірський	1,2	49872	41,6	52992	46,1	55286	46,1	55325	46,1	55325	46,1
Стрийський	0,8	22007	27,5	24009	30,0	24080	30,1	24012	30,1	24305	30,4
Турківський	1,2	60273	50,3	68034	56,7	68042	56,7	68042	56,7	68042	56,7
Яворівський	1,6	52399	37,4	51964	37,1	51967	37,1	52139	37,2	52008	37,1

Ліси Львівської області поділяються на дві групи. Ліси першої групи займають (станом на 1.01.2000 р.) 271076 га або 39,3 % від всієї площі. З них основна частина припадає на ліси зелених зон навколо міських поселень – 137742 га або 50,81 % від усіх лісів першої групи. Курортні ліси становлять 11054 га (4,08 %), ліси спеціального цільового призначення – 2567 га, заповідні ліси – 2084 га та інші. Ліси другої групи займають площу 418800 га або 60,7 % від усієї площі лісів. За п'ять років (з 1995 по 2000 рр.) структурних змін у розподілі лісів на групи не відбулося, хоча є потреба у збільшенні площ лісів 1-ої групи, роль яких в екологічній стабілізації регіону є незаперечною.

Лісовий фонд регіону має різне підпорядкування, що в багатьох випадках ускладнює вироблення єдиної політики розвитку лісового господарства, здійснення раціональної політики лісокористування, яка б відповідала сучасним вимогам. Основна частина лісового фонду (станом на 1.01.2000 року) припадала на Державний комітет лісового господарства України (68,4 %), Міністерство сільського господарства і продовольства України (21,8) та Міністерство оборони України (7,8 %). Інші ліси (2 %) розподілені серед інших 14 лісокористувачів (табл. 3).

Табл. 3. Розподіл лісів Львівської області серед лісокористувачів

№ п/п	Назва лісокористувача	Площа (га)
1.	Державний комітет лісового господарства України	471814
2.	Міністерство сільського господарства і продовольства України	150611
3.	Міністерство транспорту України	3033
4.	Землі державної власності, які передані у користування	1712
5.	Міністерство оборони України	53829
6.	Міністерство охорони здоров'я України	66
7.	Міські державні адміністрації	330
8.	Державний комітет по житлово-комунальному господарству	2
9.	Міністерство енергетики та електрифікації України	99
10.	Міністерство промисловості України	132
11.	Держкордон України	21
12.	Ліси, надані у власне користування громадянам	36
13.	Міністерство освіти України	9087
14.	НАН України	52
15.	Державний комітет нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України	67
16.	Український державний концерн м'ясної промисловості	16
17.	Державний комітет України по водному господарству	16
Всього		689876

Львівщина розташована в межах Центральноєвропейської широколистяної геоботанічної провінції. При цьому у породному складі спостерігаються суттєві відмінності, які пов'язані з географічними особливостями. На Малому Поліссі переважають соснові і сосново-дубові ліси, на Розточчі – буково-соснові і грабово-букові, на Подільській височині – буково-дубові та грабово-букові, на Передкарпатті – дубово-буково-ялищеві, в Карпатах – букові, смерекові та ялищеві ліси. Основними лісоутворюючими породами в

обох групах лісів є сосна (23 % площі лісів), смерека (20 %), бук (17 %), дуб (16 %) [2]. Серед лісів другої групи на шпилькові припадає 157,2 тис. га (37,5 %) у складі яких насадження сосни займають 87,9 тис. га (55,9 %), смереки – 41,3 тис. га (26,6 %), ялищ 26,0 тис. га (16,6 %), модрина – 1,9 тис. га (1,2 %). Твердолистяні ліси поширені на території 115,7 тис. га (27,6 % лісів другої групи), в яких основними лісоутворюючими породами є бук (37,8 %) та дуб (5,7 %) або відповідно 43,7 тис. га та 6,6 тис. га. На м'яколистяні породи припадає 37,2 тис. га (8,9 %) лісів другої групи [2].

Загалом для лісів Львівщини характерна значна різноманітність деревних порід, що дає змогу формувати найбільш стійкі і продуктивні змішані насадження, задовольняти найрізноманітніші потреби у деревині та недревних і соціальних ресурсах.

Лісовий фонд Львівської області, крім лісів комунальної власності, характеризується високими таксаційними показниками. Зокрема, насадження II-го і вище бонітетів зростають на 95,8 % площі. Високобонітетні деревостани займають 20,2 %, середньобонітетні – 75,6 %, низькобонітетні – становлять лише 4,2 % вкритих лісовою рослинністю земель.

Вікова структура лісів в області є значно кращою, ніж у середньому по Україні, проте вона не відповідає оптимальним нормам. Середній вік лісових насаджень по області налічує 54 роки. При цьому набагато кращий віковий склад простежується в гірських і передгірських територіях і, частково, на Розточчі, гірший стан на рівнинних територіях. Питома вага молодняків становить 36 % від усієї площі лісів, що відповідає нормі; середньовікових насаджень – 46 % (при оптимальній нормі 30 %); пристигаючих – 13 % (норма 22 %); стиглих і перестійних – 6 % (при оптимальній нормі 12 %). Тобто спостерігається переважання середньовікових насаджень, а площі пристигаючих, стиглих і перестійних лісів складають набагато менший відсоток, ніж це передбачено оптимальними нормами. Віковий склад лісів за останні 10 років істотно не змінився, що свідчить про певні недоліки у веденні лісового господарства.

Такий стан загрожує репродуктивній функції лісів області, зменшує цінність лісових масивів.

Загальний запас лісів Львівської області станом на 1.01.2000 р. становив 132,3 млн. м³ і порівняно з 1990 р (93,2 млн. м³) зріс відповідно на 39,1 млн. м³ (29,6 %). Із загального запасу лісів на стиглі деревостани припадає 14,6 млн. м³ (або 11,0 %) і понад 53,0 млн. м³ (понад 40 %) припадає на експлуатаційні ліси другої групи. Загальний щорічний приріст деревини становить приблизно 2,5 млн. м³ або 4,0 м³/га. [1]. У гірських лісах середній приріст становить 5,2 м³/га. Одним із суттєвих чинників, які впливають на екологічну ситуацію території є обсяг лісозаготівель. Порівняно з періодом, коли Україна входила у склад СРСР, лісозаготівельна діяльність зменшилася. Загалом заготівля деревини з 1990 по 2000 рік зменшилася на 34,6 %. Обсяги рубок головного користування зменшилися на 34,8 %, а рубання, пов'язані із веденням лісового господарства – на 32,3 %. (табл. 4.)

Табл. 4. Динаміка лісозаготівель у Львівській області, тис. м³

Показники	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Заготівля деревини (тис. щільних м ³)	1179,9	990,5	972,5	659,0	715,7	664,8	784,0
в тому числі від рубок головного користування	586,2	331,1	328,6	324,8	308,3	320,0	381,9
із рубок, пов'язаних із веденням лісового господарства	593,7	695,5	643,9	334,2	407,4	344,8	402,1

Позитивною тенденцією характеризуються темпи лісовідновлення у лісовому фонді. Лісовідновлення протягом десяти років збільшилося на 18,2 % з 2556 га у 1990 р. до 3126 га у 2000 р.

За десятирічний період рубання, ведення лісового господарства, інші рубання та очищення лісу від захаращеності мають тенденцію до зменшення. У 2001 р. вони здійснювалися на площі 24,2 тис. га, на яких було заготовлено 346,1 тис. м³ деревини, в той час, як у 1990 р. відповідно 56,5 тис. га і 811,8 тис. м³. Варто зазначити, що в останні роки зростає обсяг доглядових рубань за лісом. Вони становили у 2001 р. 135,1 тис. м³ і здійснювалися на площі 9,5 тис. га, при цьому основна частина лісозаготівель припала на про-ріджування (2,9 тис. га, 52,0 тис. м³) та прочищення (2,44 тис. га, 39,5 тис. м³), що склало 67,7 % від загального об'єму доглядових рубань за лісом. З інших видів рубань слід назвати вибірково-санітарні, які здійснювалися на площі 10,26 тис. га (заготовлено 98,62 тис. м³ деревини), суцільно-санітарні (0,51 тис. га та 18,3 тис. м³), а також лісовідновні рубання (0,56 тис. га та 75,4 тис. м³ деревини). Позитивним є зменшення за десятиріччя обсягу вибірково-санітарних рубань (1990 р. – 25,28 тис. га, 246,5 тис. м³).

Проте на сучасному етапі лісозаготівельні роботи потребують якісного покращення. Необхідно впровадити нову техніку та дотримуватися чинного природоохоронного законодавства. Так, за браком фінансування як на державному, так і регіональному рівнях, основні положення Закону України "Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону" не виконуються.

Ліси Львівської області багаті на різноманітні природні ресурси. Крім цінної деревини, тут є великі запаси дикорослих плодів, ягід, горіхів, грибів, кормових, технічних і лікарських рослин та ін. Ліси широко використовуються для мисливства і бджільництва. В області ведеться заготівля сіна, дикорослих плодів і ягід, грибів, лікарських рослин, розвивалося бджільництво. Заготівля сіна має стійку тенденцію до зменшення. Так, порівняно з 1990 р. у 2001 році заготівля зменшилася майже у 2 рази. Така ж сама картина спостерігається із збором дикорослих плодів і ягід, грибів та лікарської сировини (табл. 5).

Можливості заготівлі є значно більшими. Так, урожайність грибів змінюється від 1,8 кг/га (маслюки і лисички) до 30,7 кг/га (білі гриби) і 93 кг/га (підосичники) [1]. Навіть за умови збору 3,5-4 кг грибів з кожного гектара лісової площі можна було б отримати приблизно 2,5 тис. тонн грибів, тоді як максимальний показник у 1991 р. становив лише 110 тонн, а у 2001 р. лише 0,5 тонн. Аналогічна ситуація із дикорослими плодами та лікарськими рослинами. Із дикорослих плодів і ягід в основному ведеться заготівля чорниці, ма-

лини, шипшини. Взагалі не ведеться заготівля букових та лісових горіхів, хоч в урожайні роки з 1 га ліщинових насаджень можна збирати по кілька центнерів горіхів [1].

Табл. 5. Динаміка побічного використання лісових ресурсів Львівщини, тонн

Види побічного користування	Роки										
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Сіно	3358	3370	2882	2572	2480	2480	2363	2332	2122	1750	1755
Дикорослі плоди та ягоди	1404	973	1108	1229	334	313	13,7	140	23,4	37,5	28
Гриби мариновані	18,3	110,0	18,0	51,0	4,0	70,0	-	50,0	7,5	-	0,5
Лікарські рослини	63,0	105,2	92,7	84,4	80,2	77,0	68,7	26,6	26,9	31,0	29,0

Відносно стабільним є виробництво меду. Обсяги його збору коливалися від 3054 кг у 1998 р. до 7000 кг у 1992 р. За 2001 рік цей показник становив 4365 кг. Причиною такої нерівномірності виробництва меду є погодні умови та скорочення кількості бджолосімей.

Мисливське господарство є складовою частиною лісового господарства області. Загальна площа мисливських угідь має тенденцію до скорочення при одночасному збільшенні користувачів. Так, з 1997 по 2000 рік площа угідь скоротилася майже на 7 %, в той час як число користувачів збільшилося майже на 100 %. Одночасно зменшилася чисельність працюючих в мисливському господарстві з 383 чол. до 271 при деякому збільшенні егерів – з 224 у 1997 р. до 229 у 2000 році. Така тенденція призвела до зменшення площі закріплених за егерем мисливських угідь, що є позитивним фактором. Одночасно збільшилися витрати на ведення мисливського господарства, охорону і відтворення мисливської фауни. Крім цього, зросли надходження від ведення мисливського господарства як щодо загальних витрат, так і на одиницю площі (табл. 6).

Табл. 6. Динаміка показників ведення мисливського господарства Львівської області

Показники	Роки			
	1997	1998	1999	2000
Загальна площа мисливських угідь (тис. га)	1887,0	1776,8	1770,8	1759,5
Кількість працюючих у мисливському господарстві (чол.)	383	369	351	371
Кількість егерів (чол.)	224	209	204	229
Площа, закріплена за одним егерем мисливських угідь (тис. га)	8,4	8,5	8,7	7,7
Витрати на ведення мисливського господарства (тис. грн.)	675,4	834,4	811,9	1017,6
Витрати на охорону і відтворення мисливської фауни (тис. грн.)	214,0	285,5	258,0	327,2
Надходження від ведення мисливського господарства (тис. грн.)	217,3	287,8	188,8	249,6
У т. ч. до загальних витрат (в %)	32,2	34,5	23,3	24,5

Станом на 2000 рік мисливські угіддя були закріплені за 13-ма користувачами. При цьому на ДЛГО "Львівліс", УТМР та ЛОТМР "Лісівник" припадало 1371,4 га або 77,9 % від усіх інших мисливських угідь. На решта 10 користувачів мисливських угідь припадало всього 18,1 тис. га. У той же час надходження від ведення мисливського господарства від перших трьох організацій у 1997 р. становили 197,8 тис. грн. або 91 % від усіх користувачів. У 2000 р. цей показник становив відповідно 209,2 тис. грн. (83,8 %), тобто простежується тенденція до зростання.

За останні десять років зменшилася чисельність основних видів мисливських тварин, а також їх добування. Так, чисельність лосів з 1992 по 2001 рр. зменшилася з 434 до 78 особин, оленя благородного – з 2102 до 1164, козулі – з 9368 до 7760, кабана – з 2991 до 1866, зайця-русака – з 81535 до 50398 особин. За десятирічний період повністю припинилося добування лося, ведмеда, оленя плямистого, зменшилося добування кабана, зайця-русака. У 2000 р. було добуто 88 кабанів (ліміт 138), 5305 зайців (ліміт 7098). Насправді чисельність добутих тварин є більшою, так як не враховано кількості особин, добутих бракон'єрами. Разом з тим, необхідно зазначити, що починаючи з 2000-го року чисельність основних видів мисливської фауни почала зростати. Станом на початок 2002 р. порівняно з 2000 р. чисельність оленя благородного збільшилася на 43 гол. або 3,6 %, кабана – 242 гол. або 13,2 %, козулі – 1301 гол. або 18,2 %, зайця 6520 гол. або 13,8 %. Така ситуація свідчить про складний стан мисливського господарства області. Тому необхідно вжити радикальних заходів для покращення ситуації в цьому виді лісокористування.

Враховуючи наведене вище та необхідність переведення лісового господарства на принципи сталого розвитку, можна окреслити основні заходи щодо його оптимізації, а саме:

- інтенсифікація робіт із створення та розширення лісонасінної бази основних лісоутворюючих порід шляхом закладки лісонасінних плантацій, продовження селекційної Інвентаризації лісів, що у перспективі дозволить підвищити продуктивність лісонасаджень на 5-10 %. На даний час відібрано в різних лісорослинних умовах 1052 га постійних лісонасінних ділянок, 257 га плюсових насаджень, 559 шт. плюсових дерев, закладено 92 га лісонасінних плантацій, виділено 3551 га генетичних резерватів;
- покращення вікового і породного складу лісів шляхом селекційної роботи та вирощування насаджень найбільш цінних порід, заміни малоцінних похідних деревостанів на корінні;
- проведення лісопатологічних обстежень з метою виявлення місць діючих і потенційних вогнищ хвороб і шкідників;
- проведення заходів захисту лісу від хвороб, шкідників та інших несприятливих явищ і факторів;
- різке скорочення суцільних рубок на гірських схилах в басейнах рік Карпатського регіону з поступовою заборорою їх проведення та переходом на вибіркову форму господарювання;
- припинення самовільних рубань лісу;
- заліснення непридатних для сільськогосподарського використання територій, кар'єрів, закинутих ділянок гірничодобувної промисловості та інше;

- впровадження екологобезпечних технологій ведення лісозаготівель;
- доведення довжини лісових доріг до оптимальної;
- розширення використання побічних лісових ресурсів;
- інтенсифікація мисливського господарства.

Література

1. Генсірук С.А., Боднар В.С. Лісові ресурси України, їх охорона і використання. – К.: Наук. думка, 1973. – 526 с.
2. Географічна енциклопедія України, том 3. – К.: "Українська енциклопедія ім. М.П. Божина", 1993. – 480 с.
3. Охорона навколишнього природного середовища. Статистичний збірник. – Львів, 1994.(1997, 2000, 2001) – 75 с.

УДК 630*524.3: 674.031.72.224.3 Проф. М.Н. Зеленський, канд. с.-г. наук,
доц. І.С. Вінтонів, канд. біолог. наук – УкрДЛТУ

ТАБЛИЦЯ ОБ'ЄМІВ СТОВБУРІВ КЛЕНА-ЯВОРА В ГІРСЬКИХ УМОВАХ СХІДНИХ КАРПАТ

Наведені таблиці визначення об'ємів деревних стовбурів (у корі і без корі) клена-явора за висотою і діаметром на висоті грудей.

M.N. Zelensky, I.S. Vintoniv – USUFWT

Table of volumes for trunks of sycamore in mountain environment of Eastern Carpathian

Tables are presented to define volumes of trunks (both with and without cortex) for sycamore with respect to height and diameter on the level of chest.

Постановка питання. Дефіцит деревини в Україні вимагає підвищення точності її обліку ще на корені для аргументованого проектування господарських заходів при лісовпорядкуванні та плануванні лісової політики держави. Особливо це актуально для деревних порід, які відзначаються високою якістю деревини та підвищеним попитом на світовому ринку. До таких порід належить клен-явір (*Acer pseudoplatanus* L.) [3, 4].

Через невеликий ареал розповсюдження клена-явора в Україні та незначні площі насаджень з переважанням цього виду у складі деревостанів ще не складені спеціальні таблиці для обліку деревини на корені. У лісотаксційних довідниках минулого [1, 6, 8, 9], складених на підставі матеріалів, зібраних в Україні, такі таблиці зовсім відсутні або вони скомпоновані за розрядами висот для клена взагалі без поділу на види. Навіть нині діючі об'ємні таблиці з двома входами [7] наводять об'єми стовбурів (у корі) клена, не вказуючи видової назви. Але відомо, що кожному виду і навіть формі властиві лише для них об'ємоутворюючі показники. Крім цього на них впливають регіональні екологічні фактори, міжвидові відносини та особливості формування стовбурів у насадженнях протягом життя.